

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula II. Nihil sit fine causa

urn:nbn:de:bsz:31-102400

secundum idem esse, secundum diversum autem nihil repugnat.

REGULA II.

Nihil fit sine causa.

I. Vocat hoc Galenus *I. de meth. med. c. VII.* indemonstrabile axioma, de quò inter omnes conveniat, propterea, quod intelligentiæ sit evidens: & cum videamus, oculum probè manus suum obire, ac rursus nequaquam videre eò (axioma) motos nos dicit, quærere deinceps, quæ demum sit ejus noxæ causa.

II. Et sanè, sine causa efficiente aliquid fieri, absolute est impossibile. Quicquid videtur, ab aliquo videtur, quicquid ædificatur ab aliquo ædificatur, quicquid calescit, ab aliquo calescit. E. & in communi, quicquid efficitur vel fit, ab aliquo efficitur vel fit. Illud autem, à quò aliquid, fit vel efficitur, causa efficiens vocatur.

III. Eorum, qui primi philosophati sunt, plurimi causam materialem solum agnoverunt, neque ullum aliud principium vel causam rerum esse crediderunt. Verùm hæc ipsa causa, quæ est *ἐν ὕλης εἶδει*, viam fecit, eosque quærere coëgit de causa efficiente. Si enim quàm maximè omnis corruptio & generatio ex aliquo, ut ex uno, aut etiam pluribus existit, cur id venit, & quænam ejus rei causa est? Neque enim id, quod subjicitur, suam ipsius mutationem efficit neque figurum, v. gr. neque æs suæ utrumque mutationis est

est causa, nec lignum quidem lectum, æs verò statuam efficit, sed aliquid aliud mutationis causa est. Hoc autem querere, aliud principium querere est, quod nos dicamus licet, unde est principium motus. Ita Aristoteles *I. Met. c. III.*

IV. Quantum ad causas internas, potest aliquid fieri, nempe virtute creatrice Dei, ut nulla adsit materia; Quemadmodum ex nihilo à Deo facti sunt Angeli vel substantiæ separatae, & materia prima, quæ ipsæ res etiam nullam formam agnoscunt, cum substantiæ angelorum ipsæ actus sint & formæ simplices, & materia prima, licet concreata cum forma, imò nunquã sit sine forma, forma tamen non est causa ejus sed unã cum ipsa causa compositi, Sermo autem hîc est de forma, ut est causa formalis.

V. Aristoteles *I. Phys. c. VII. & XII. Met. c. II.* demonstrat, quicquid fit, ex præsupposita fieri materia, & in *VII. Met. t. 22.* causam efficientem & materialem conjungens, *omnia, inquit, que fiunt, & ab aliquò, & ex aliquo, & aliquid fiunt,* quod quidẽ verissimũ de causis secundis & creatis. Earum enim virtute quidquid fit, materiam vel subiectum requirit, ex quo fiat.

VI. De forma alia est ratio: potest aliquid à causis secundis & naturalibus etiam fieri, ut nullam habeat causam formalem. Nam formas ipsas informantes, tum substantiales, tum accidentales fieri, non omninò negari potest, formæ tamen

non

non habet
formam
torum

VII.

Iosophu
compos

t. 4. r. 2

de & in

vel subje

pliciter

fieri. E

tentiã n

sed pote

actu. C

pse Phil

esse via

ita: quor

Meteor

Met. c.

eri, ut v

tam.

VIII

rit Phil

esse, vel

tes disc

Po

I. P

non habent causam formalem, sed ipsæ sunt causæ formales corporum naturalium, aut compositorum per accidens.

VII. Verum quidem esse censemus, quod Philosophus VII. Met. c. IIX. de professio disputat, compositum fieri, non formas, & I. Phys. c. VII. t. 4. τὸ γινώσκον, ait, ἀπὸν αἰεὶ σύνθετον ἐστίν. Unde & in isto capite omnia, quæ sunt, ex materia vel subjecto & forma fieri docet: non tamen simpliciter negari potest, formas quoque suo modo fieri. Educuntur enim per generationem de potentia materiae, & sic cum antea non essent actu, sed potentia solum, in generatione accipiunt esse actu. Quidni igitur fieri quoque dici possent? Ipse Philosophus II. Phys. t. 14. dicit, generationem esse viam ad formam. Quod Averroës explicat ita: quod generatio sit via ad hoc, ut forma fiat. III. Meteor. c. IIV. dicitur terræ motus fieri. VII. Met. c. IIX. dicuntur quædam & arte & causa fieri, ut valetudinem; ut plura alia loca omnittam.

VIII. An autem & creationem rerum agnoverit Philosophus & ex nihilo aliquid à Deo factum esse, vel fieri posse, statuerit, de eo inter Interpretes discrepat, quos, qui vult, videat.

REGULA III.

Positâ causâ, ponitur causatum, &
vice versâ.

I. Positò generante, non ponitur id ipsum,
quod

¶ 2